

Aspecte practico-științifice ale profesiei de avocat în plan comparat

Acum, după ce ați avut bunăvoința lecturării programului de pregătire prezentat, vom dezvolta aspecte practico-științifice care privesc începuturile acestei profesii, evoluția ei în timp, precum și conceptele care stau la baza admiterii și a exercitării profesiei de avocat, în plan comparat cu alte țări, în știința dreptului.

În lume se disting două concepte de organizare și funcționare a profesiei de avocat.

Primul concept – este acela de a funcționa sub controlul statului, profesia de avocat fiind controlată de puterea executivă.

Al doilea concept – este acela de organizare și funcționare independentă față de puterea executivă; în mod autonom în condițiile liberalizării profesiei de avocat.

În cele mai multe țări, în special în cele în care a existat o tradiție în dreptul civil, profesia juridică îmbracă mai multe forme, în funcție de sarcinile ce le au de îndeplinit cei ce o practică: judecători, avocați, notari, consilieri, funcționari, etc.

Mama jurisdicției de drept comun, unde profesia de jurist a apărut încă din evul mediu și era similară actualelor profesii juridice, este Anglia. Izvoarele istorice din secolul al XIX-lea arată că avocații erau structurați în două categorii:

- *Avocați pledanți*, care ofereau servicii juridice în fața instanțelor;
- *Avocați nepledanți*, care nu ofereau servicii juridice în afara instanțelor.

În unele jurisdicții, admiterea și acordarea licențelor de practică sunt atributele fie ale sistemului judiciar, fie ale Ministerului de Justiție, care supraveghează direct admiterea.

Alte jurisdicții, prin lege, tradiție, sau ordin judecătoresc, au acordat astfel de puteri unor asociații profesionale ale avocaților.

În Statele Unite, astfel de asociații sunt cunoscute sub un nume distinct și sunt formate din barouri unificate sau asociații ale avocaților. Studentul își face stagiul într-o casă de avocatură o perioadă de 6 luni – 1 an, iar după absolvire, completează un formular și se înscrie la Curtea Supremă în vederea susținerii examenului de licență. La cerere anexează două recomandări (sau mai multe) de la casele de avocatură unde și-a desfășurat practica. O condiție eliminatorie este ca recomandările să NU parvină de la rude sau prieteni de familie. În caz contrar, candidatul este automat exclus din examen. Examenul se susține conform bibliografiei și are ca scop verificarea raționamentului direct pe cauze și nu teoria materiilor de drept.

În Marea Britanie, aceste organizații sunt cunoscute sub numele de *Curtea Inns*, *Consiliul Barourilor* sau *Consiliul societăților de drept*.

În alte țări, aceste organizații sunt cunoscute sub denumirea de *Camere de avocați*, *Colegii de avocați*, *Facultăți de avocați* sau sub denumiri similare. În general, un nonmembru prins că practică avocatura fără licență, poate fi răspunzător pentru săvârșirea infracțiunii de practicare neautorizată a profesiei.

Unele țări recunosc și acordă licența de practică, avocaților la nivel național, astfel încât un avocat, o dată cu primirea licenței, poate pleda în orice instanță. Acest lucru este comun țărilor mici precum Noua Zeelandă, Japonia și Belgia.

Altele, în special cele cu guverne federale, au tendința de a licenția avocați la nivel de stat sau de provincie: Statele Unite, Canada, Australia, Elveția, etc. Brazilia este cel mai bine cunoscut guvern federal, care acordă licențe avocaților la nivel național. Unele țări, precum Italia, licențiază avocații la nivel

regional, iar altele, precum Belgia, chiar la nivel local (situație în care, avocatul poate pleda și în instanțele judecătorești la nivel național).

În Germania, avocații sunt admiși în barouri regionale, dar pot apăra clienți, inclusiv în fața tuturor instanțelor judecătorești naționale, cu excepția Curții Federale de Justiție din Germania (*Bundesgerichtshof* sau *BGH*) ca și a Curții Constituționale Federale a Germaniei, unde e necesară o anumită vechime.

O diferență importantă între țări este următoarea:

a) unele reglementează profesia de avocat cu ajutorul exclusiv al sistemului judiciar independent (privat) ca și prin instituțiile subordonate acestuia – un fel de auto-reglementare a profesiei juridice;

b) altele susțin că profesia de avocat trebuie să fie reglementată de stat și că trebuie să facă obiectul supravegherii continue a Ministerului de Justiție, ca parte din executiv.

În cele mai multe țări, guvernul a exercitat tradițional controlul asupra sistemului juridic în scopul de a-și asigura și aproviziona constant, judecători și birocrați loiali. De fapt, avocații, inițial au servit statul, ulterior arătându-și disponibilitatea și pentru justițiabilii privați.

În țări cu tradiție în dreptul civil, precum Norvegia, profesia de avocat a fost auto-reglementată de către organizațiile profesionale, însă Ministerul de Justiție este singurul emitent de licențe și are independența de a reevalua un avocat după ce acesta a fost exclus din Asociație.

Brazilia este o excepție neobișnuită, în sensul că Ordinul Național al Avocaților a devenit o instituție cu atribuții depline de auto-reglementare a profesiei (cu control direct asupra licențelor); Ordinul Național al Avocaților învingând guvernul care a încercat să pună licențele sub controlul Ministerului Muncii. Aceeași excepție o întâlnim și în România.

Cu toate acestea, conceptul auto-reglementării profesiei a fost criticat ca fals, de către organizațiile cu aceste atribuții, însă ele au demonstrat mereu că servesc pentru a legitima profesional o castă și au reușit în timp, să pună monopol pe profesia de avocat, protejând-o doar de controlul public. Totodată au demonstrat că mecanismele disciplinare au fost fenomenal de ineficiente, iar sancțiunile aplicate membrilor săi au fost ușoare sau complet inexistente.

Multe țări au avut inițial două sau mai multe profesii juridice, însă ulterior, au fost contopite în profesia de avocat. Exemplul unei țări cu tradiție în organizarea și funcționarea profesiei de avocat, în care profesiile juridice au fuzionat în 1990-1991, este Franța. Această fuziune a fost ca un răspuns la concurența anglo-americană. Ar fi cazul și timpul ca și în România să fuzioneze profesiile juridice, măcar după 20 de ani, de când au avut loc în Franța.

În unele țări, justițiabilii au opțiunea de a-și face apărare proprie, „*pro se*”, fără implicația asistenței sau a reprezentării printr-un avocat.

Metoda se numește *apărare în nume propriu* și este uzitată de justițiabilii care nu-și permit financiar angajarea unui avocat, sau de justițiabilii care doresc să-și păstreze confidențialitatea în materia conflictelor, fără implicarea unui intermediar.

Tot mai des, această metodă a fost restricționată prin fel și fel de norme impuse de către legislațiile de stat, ajungându-se chiar, ca în cazul Venezuelei, ca nimeni să nu poată apărea în fața unui judecător, decât dacă este reprezentat de un avocat.

Acest principiu de apărare are atât avantaje cât și dezavantaje.

Avantajul acestui tip de regim este că, avocații sunt familiarizați cu instanțele și cu procedurile de judecată, făcând mai eficientă funcționarea sistemului juridic pentru toți cei implicați.

Dezavantajul este că, nereprezentarea părților de către un avocat, aduce adesea daune proprii credibilități, iar instanța nu le dă câștig de cauză, datorită lipsei lor de experiență.

În Republica Moldova, legea profesiei de avocat reglementează admiterea în profesie prin examene compuse din structură mixtă, prin participarea în comisia de examinare atât a unor membri de examinare desemnați de Barou, cât și a unor membri desemnați din partea facultăților de drept, și din partea Ministerului de Justiție.

Această metodă de examinare se subscie în categoria celor mai performante, fiindcă tinde spre echivalarea examenelor din profesiile juridice, creând mai ușor permisibilitatea fluctuației între profesii.

În alte țări, precum Japonia, un funcționar public sau un notar poate completa formularul unei acțiuni adresate instanței într-o formă simplă, ca un proiect de lucrări, pentru persoanele care nu-și permit financiar să angajeze un avocat. Aceste categorii de specialiști, le recomandă și modul în care își pot gestiona și susține propriile lor cazuri.

În unele țări, avocații au devenit specializați pe anumite ramuri: drept administrativ, drept comercial, drept financiar, dreptul mediului, dreptul familiei și al minorilor, drept civil, drept penal, etc. Acești avocați dețin monopolul domeniului lor de activitate.

Cele mai multe școli de drept se află în universități, dar unele sunt și instituții independente, private. La absolvire, facultățile de drept din Statele Unite (inclusiv unele școli din Canada sau din alte țări), acordă studenților gradul de JD (*Juris Doctor*) – *Doctor în Jurisprudență*, spre deosebire de titlatura de *Bachelor of Laws*, ca practician al dreptului, cu grad.

Multe școli oferă, pentru studenții interesați în aprofundarea cunoștințelor și prerogativelor lor într-o anumită

ramură de drept, post-doctorate în drept, conferind titluri cum ar fi LL.M (*Legum Magister*) – *Master în drept*, sau de S.J.D. (*Scientiae Juridicae Doctor*) – *Doctor în Științe Juridice*.

Multe altele utilizează numai prelegeri pe doctrine juridice foarte abstracte, în urma cărora tinerii avocați, trebuie să formuleze o acțiune în drept și în fapt, adică fac exact ceea ce face un avocat în primul an de ucenicie (sau loc de muncă).

În țările în curs de dezvoltare, nu se ține cont de depășirea numărului de studenți în funcție de cerința și studiul pieței, iar manualele predate în școli sunt perimate comparativ cu legislația aflată în vigoare, care la rândul ei, este într-o continuă schimbare.

Într-un număr mare de țări, un licențiat în drept trebuie să treacă un examen de admitere pentru intrarea în barou (sau o serie de astfel de examene), înainte de a primi o licență de practică. În unele state din Statele Unite, un licențiat al unei facultăți oarecare, poate deveni avocat prin simpla trecere a examenului de intrare în barou, important fiind să fi absolvit o facultate.

În țări precum Germania și Franța, este foarte dificil să treci din branșa magistraților în cea a avocaților – profesie liberală, spre deosebire de Suedia, unde mobilitatea dintr-o branșă în alta este foarte simplă.

În multe țări, avocații sunt generaliști, ei neavând o specializare pe un anumit domeniu. În altele, a existat o tendință de specializare, încă de la începutul secolului al XX-lea, avocații dorind să se specializeze încă de la începutul carierei lor pe un anumit domeniu.

De asemeni, în țările în care specializarea avocaților este predominantă, deja se vorbește despre avocați de divorț, avocați de drept administrativ, etc., astfel că nu este neobișnuit să auzim că în Statele Unite, cineva are nevoie de un avocat pentru „*vătămare corporală*”.

Majoritatea firmelor de avocatură din întreaga lume, sunt societăți de dimensiuni mici și adună între 1-10 avocați. În Statele Unite, există un număr mare de firme care au mai mult de 50 de avocați – o excepție. De asemeni, excepții sunt și în Marea Britanie și Australia, unde există case de avocatură cu mai mult de 1.000 de avocați, după un val de fuziuni între case, la finele anilor '90.

Conceptia organizării avocaților în societăți civile de avocați debutată în România, constituie un început al societăților de dimensiuni mici și medii, ce vor conduce pe viitor la organizarea și dezvoltarea firmelor mari de avocatură, după modelul statelor dezvoltate ale lumii.

